

І.В. Лагутіна,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення

КАФЕДРА ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кафедра трудового права та права соціального забезпечення була створена в 1997 р. на базі кафедри аграрного, екологічного й трудового права Юридичного інституту Одеської державної юридичної академії. У формуванні наукового потенціалу кафедри, у підготовці й становленні плеяди учених, юристів-практиків брали участь професор І.А. Серета, доцент В.Т. Олієвський, професор П.Р. Ставіський, професор І.М. Сирота, доцент Т.М. Додіна.

Зі створенням у квітні 2002 р. соціально-правового факультету кафедра разом із кафедрами національної економіки й аграрного, земельного й екологічного права увійшла до складу соціально-правового факультету, який готує фахівців зі спеціальності «Право» (спеціалізація «Забезпечення прав людини в Україні») для роботи в органах виконавчої влади й органах місцевого самоврядування, судових і правоохоронних органах, юридичних фірмах, адвокатурі, нотаріаті, банківських установах, фондах соціального страхування, юридичних службах підприємств, установ, організацій, у громадських правозахисних організаціях.

Вагомий внесок у підготовку Національним університетом «Одеська юридична академія» висококваліфікованих фахівців – юристів вносять викладачі кафедри трудового права та права соціального забезпечення:

- професор Галина Іванівна Чанишева, д. ю. н., член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки й техніки України, декан соціально-правового факультету, до сфери наукових інтересів якої входять дослідження теоретичних проблем юридичного забезпечення трудових прав, колективних

трудових відносин, соціального діалогу у сфері праці, захисту трудових прав, а також проблем міжнародного та європейського трудового права. Г.І. Чанишева є керівником теми фундаментального наукового дослідження «Проблеми забезпечення прав людини у сфері праці та соціального захисту в умовах ринкової економіки», що фінансується за рахунок видатків державного бюджету та розробляється науковцями кафедри трудового права та права соціального забезпечення. Г.І. Чанишева є головою спеціалізованої вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» з розгляду дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата, доктора юридичних наук. Є членом Науково-консультаційної ради Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, редакційних колегій збірників наукових праць: «Вісник Національної академії правових наук України», «Актуальні проблеми держави й права», «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»;

- професор Іван Михайлович Сирота, к. ю. н., професор, заслужений юрист України, учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений бойовими орденами й медалями. І.М. Сирота активно працює над проблемами функціонування та реформування пенсійної системи України, соціального страхування. Професор І.М. Сирота – автор першого в Україні підручника «Право соціального забезпечення в Україні», нагородженого третьою премією в номінації «Юридичні підручники» на IV Всеукраїнському конкурсі на краще юридичне видання 2000–2001 рр., організованого Союзом юристів України,

нагороджений почесним знаком Міністерства освіти та науки України «Відмінник навчання України», почесними грамотами керівництва НУ «ОЮА»;

- завідувач кафедри Ірина Вікторівна Лагутіна, д. ю. н., доцент. До сфери наукових інтересів І.В. Лагутіної належить дослідження теоретичних і практичних питань реалізації форм захисту трудових прав та інтересів працівників. Визначено поняття форм захисту трудових прав та інтересів працівників і здійснено їх класифікацію. І.В. Лагутіна працює також над проблемою юридичного механізму забезпечення особистих немайнових трудових прав. Захистила докторську дисертацію з проблем юридичного забезпечення особистих немайнових трудових прав. Є вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» з розгляду дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата, доктора юридичних наук. Читає курси лекцій «Labour Rights Protection in European Union Countries» англійською мовою, «Arbeitsrecht» німецькою мовою;

- доцент Вікторія Сергіївна Тарасенко, к. ю. н., доцент, яка свою наукову діяльність присвятила дослідженню теоретичних і практичних проблем соціального захисту дітей-інвалідів у сучасних умовах. Нею розроблені окремі теоретичні й організаційно-правові засади юридичного механізму соціального захисту дітей-інвалідів в Україні. У цей час В.С. Тарасенко працює над проблемами державних соціальних допомог в Україні;

- доцент Єгор Володимирович Краснов, к. ю. н., доцент, який працює над проблемою основних трудових прав за міжнародними актами та законодавством України в цій сфері. Є.В. Красновим досліджена еволюція прав людини й основні тенденції їх розвитку на початку ХХІ ст., визначене місце трудових прав у системі прав людини, їх загальні риси та юридичну своєрідність;

- доцент Богдан Анатолійович Римар, к. ю. н., який значну кількість нау-

кових публікацій присвятив дослідженню теоретичних і практичних проблем правової регламентації видів трудового договору. Б.А. Римарем проаналізовані основні загальнотеоретичні підходи до поняття та правової природи трудового договору, визначені його родові ознаки, функції та співвідношення із цивільно-правовими договорами про працю;

- доцент Олександр Сергійович Щукін, к. ю. н., до сфери наукових інтересів якого входить комплексне дослідження теоретичних і практичних питань правового регулювання праці медичних працівників за трудовим законодавством України. Ним проаналізовано основні критерії галузевої диференціації правового регулювання праці медичних працівників в Україні. У цей час О.С. Щукін розробляє теорію медичного права як самостійної галузі в системі права України;

- доцент Оксана Анатоліївна Трюхан, к. ю. н., яка в процесі наукової діяльності здійснювала дослідження окремих теоретичних і практичних проблем правового регулювання відносин соціального діалогу у сфері праці. О.А. Трюхан визначені поняття, предмет, принципи та суб'єкти соціального діалогу у сфері праці. Основна увага приділяється дослідженню організаційно-правових форм соціального діалогу у сфері праці;

- доцент Михайло Васильович Сорочишин, к. ю. н., до сфери наукових інтересів якого входять правові аспекти соціального діалогу у сфері праці. М.В. Сорочишином з'ясовані юридична природа й сутність соціального діалогу у сфері праці, визначаються поняття й ознаки соціального діалогу у сфері праці, його організаційно-правові форми, принципи, рівні, сторони та суб'єкти. Охарактеризовано правовий статус суб'єктів соціального діалогу у сфері праці, проаналізовано критерії репрезентативності сторін і порядок оцінки відповідності визначеним критеріям;

- доцент Світлана Михайлівна Волошина, к. ю. н., яка працює над проблемами правового регулювання безпе-

ки й гігієни праці. Нею проаналізовано
всесвітні універсальні та європейські
стандарти безпеки й гігієни праці
та здійснено їх порівняльно-правовий
аналіз із законодавством України. До-
сліджено основні сучасні тенденції роз-
витку інституту безпеки й гігієни праці
в зарубіжних країнах;

- доцент **Денис Володимирович**
Приміч, к. ю. н., який працює над до-
слідженням теоретичних і практичних
питань забезпечення права на колек-
тивні переговори й укладення колек-
тивних договорів за міжнародними ак-
тами та законодавством України;

- доцент **Вікторія Артурівна Ан-**
дророва, к. ю. н., до сфери наукових
інтересів якої входить дослідження
юридичних фактів, що є підставою ви-
никнення, зміни та припинення індиві-
дуальних і колективних трудових пра-
вовідносин;

- доцент **Олександр Сергійович**
Кайтанський, к. ю. н., до сфери науко-
вих інтересів якого входить досліджен-
ня поняття й ознак молоді як правової
категорії, поняття й ознак соціального
захисту молоді в Україні, становлен-
ня, сучасного стану та перспектив
розвитку законодавства України про
соціальний захист молоді, теоретичні
й практичні проблеми правового за-
безпечення соціального захисту молоді
в Україні. Ученим досліджено гарантії
та соціальні пільги як правові засоби
соціального захисту молоді та сфери їх
правової регламентації;

- доцент **Анна Олександрівна**
Медвідь, к. ю. н., досліджує теоретичні
та практичні проблеми правового забез-
печення соціального захисту бездомних
осіб і безпритульних дітей в Україні,
етапи розвитку законодавства України
про соціальний захист бездомних осіб
і безпритульних дітей, поняття й основ-
ні принципи соціального захисту бездо-
мних осіб і безпритульних осіб, форми
та види соціального захисту бездомних
осіб і безпритульних дітей;

- доцент **Катерина Валеріївна Бо-**
риченко, к. ю. н., досліджує поняття
й ознаки соціального захисту сімей із

дітьми, теоретичні та практичні пробле-
ми правового регулювання соціально-
го захисту сімей із дітьми, міжнародні
стандарти соціального захисту сімей із
дітьми з погляду відповідності їм актів
національного законодавства в цій сфе-
рі, зміст організаційно-правових форм
і видів соціального захисту сімей із діть-
ми, особливості додаткового соціального
захисту як форми соціального захисту
сімей із дітьми, правове регулювання
державної соціальної допомоги як фор-
ми соціального захисту сімей із дітьми.

- доцент **Оксана Вікторівна По-**
жарова, к. ю. н., до сфери наукових
інтересів якої входить дослідження
проблем імплементації міжнародних
та європейських стандартів охорони
материнства в національне трудове за-
конодавство, визначення місця норм
у сфері охорони материнства в системі
трудового права України;

- старший викладач **Людмила Іва-**
нівна Харитоновна з великим стажем
практичної роботи в органах соціаль-
ного захисту населення, яка працює
над проблемами юридичного механізму
здійснення форм і видів соціального за-
хисту населення в сучасний період;

- асистент **Ігор Анатолійович Ри-**
мар, к. ю. н., досліджує поняття, оз-
наки та види індивідуальних трудових
правовідносин, критерії для визначення
індивідуальних трудових правовідносин,
зміст індивідуальних трудових право-
відносин як сукупність індивідуальних
трудових прав і кореспондуючих їм
обов'язків, правовий статус суб'єктів
індивідуальних трудових правовідносин.

Не можна не відзначити й тієї, зда-
валося б, непомітної, але такої важ-
ливої повсякденної роботи лаборантів
кафедри **О.В. Корнілової** й **Л.І. Гав-**
рильчук, без яких була б неможлива
повноцінна діяльність кафедри.

На кафедрі чітко визначилися ос-
новні напрями підготовки висококвалі-
фікованих фахівців у сфері праці,
зайнятості та соціального захисту
населення. Основними навчальни-
ми дисциплінами кафедри є «Трудове
право України» й «Право соціального

забезпечення України». Спеціальними дисциплінами кафедри є «Юридична служба в соціальній сфері», «Юридична служба в Пенсійному фонді», «Державна соціальна допомога», «Пенсійна реформа в Україні», «Розгляд судами трудових і соціально-забезпечувальних спорів», «Соціальний діалог в Україні», «Соціальне страхування», «Соціальний захист окремих категорій осіб», «Соціально-обслуговування», «Пенсійне право», «Зайнятість і працевлаштування», «Охорона сім'ї та дитинства», «Регулювання праці окремих категорій працівників», «Захист прав у сфері соціального забезпечення».

Багато років кафедра займалася розробленням надзвичайно важливої в теоретичному та практичному аспектах проблематику правового регулювання трудових відносин і відносин у сфері соціального захисту, забезпечення прав людини у сфері праці та соціального захисту (2010–2015 рр.). У рамках цієї тематики проведені дослідження таких напрямів, як «Здійснення трудових прав: поняття, межі, заборона зловживання» (д. ю. н., проф. Г.І. Чанишева); «Право на пенсійне забезпечення та гарантії його здійснення» (к. ю. н., проф. І.М. Сирота); «Юридичний механізм забезпечення особистих немайнових трудових прав» (д. ю. н., доц. І.В. Лагутіна); «Правовідносини у сфері соціального забезпечення» (к. ю. н., доц. Є.В. Краснов); «Соціальний захист осіб з обмеженими можливостями» (к. ю. н., доц. В.С. Тарасенко); «Участь працівників в управлінні організацією як форма соціального діалогу» (к. ю. н., доц. О.А. Трюхан); «Система трудових прав роботодавця та їх гарантії» (к. ю. н., доц. О.С. Щукін); «Форми та системи соціального захисту» (ст. викл. Л.І. Харитоновна); «Індивідуальні та нормативні договори в трудовому праві» (к. ю. н., доц. Б.А. Римар); «Правове регулювання індивідуальних трудових відносин працівників» (к. ю. н., ас. І.А. Римар); «Право на колективні переговори й укладання колективних договорів: міжнародні стандарти й законодавство України» (к. ю. н., доц.

Д.В. Приміч); «Соціальне обслуговування громадян за законодавством України» (ас. А.В. Більбот); «Правові засоби забезпечення дисципліни праці» (к. ю. н., ас. В.В. Форманюк); «Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці» (к. ю. н., доц. М.В. Сорочишин); «Правове регулювання безпеки та гігієни праці» (к. ю. н., доц. С.М. Волошина).

У 2016–2020 рр. науковці кафедри працюватимуть над темою «Функціонування трудового права та права соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку України». У рамках цього дослідження вчені розкривають зміст таких напрямів: «Основні тенденції та методологічні засади функціонування трудового права в умовах інтеграційного розвитку України» (д. ю. н., проф. Г.І. Чанишева); «Право соціального забезпечення в житті людини та суспільства в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., проф. І.М. Сирота); «Юридичний механізм забезпечення індивідуальних трудових прав працівників в умовах інтеграційного розвитку України» (д. ю. н., доц. І.В. Лагутіна); «Відповідальність сторін трудових правовідносин в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. М.В. Сорочишин); «Форми та види соціального захисту в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. В.С. Тарасенко); «Юридичне забезпечення права на належні, безпечні й здорові умови праці» (к. ю. н., доц. С.М. Волошина); «Форми та способи захисту прав у сфері соціального забезпечення» (к. ю. н., доц. Є.В. Краснов); «Трудовий договір як основна форма реалізації права на працю в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. Б.А. Римар); «Правовий статус роботодавця в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. О.С. Щукін); «Право на колективні переговори й укладання колективних договорів, угод у системі трудових прав в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. Д.В. Приміч); «Відповідальність сторін правовідносин із соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку

України» (к. ю. н., доц. В.А. Андронова); «Правове забезпечення соціального захисту дітей і молоді в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., доц. О.С. Кайтанський); «Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист в умовах інтеграційного розвитку України» (к. ю. н., К.В. Бориченко); «Право на соціальне забезпечення: європейські стандарти та законодавство України» (к. ю. н., ас. А.О. Медвідь); «Система соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку України» (ст. викл. Л.І. Харитонов); «Правове регулювання індивідуальних трудових відносин в умовах інтеграційного процесу України» (к. ю. н., ас. І.А. Римар); «Охорона материнства за законодавством України й окремих країн ЄС» (к. ю. н., доц. О.В. Пожарова); «Укладення трудового договору за законодавством України й окремих країн ЄС» (асп. М.І. Наньєва); «Юридичні факти як підстави виникнення правовідносин із соціального забезпечення» (асп. М.В. Бородкін); «Припинення трудового договору за законодавством України й окремих країн Європейського Союзу» (асп. В.Р. Шишлюк); «Правова природа актів соціального діалогу у сфері праці» (асп. В.В. Уділова); «Юрисдикційні форми захисту трудових прав працівників» (асп. Д.В. Бурлаченко); «Здійснення соціального діалогу у сфері праці на територіальному рівні» (асп. Д.В. Наумов); «Право роботодавця на добір працівників за законодавством України» (асп. А.І. Лабань).

У січні 2015 р. кафедра трудового права та права соціального забезпечення почала роботу над темою фундаментального дослідження «Проблеми забезпечення прав людини у сфері праці та соціального захисту в умовах ринкової економіки», над якою плідно працюють проф. Г.І. Чанишева, доц. І.В. Лагутіна, доц. Є.В. Краснов, доц. М.В. Сорочишин, доц. О.С. Кайтанський, доц. А.О. Медвідь, доц. К.В. Бориченко.

Результатом науково-дослідної роботи викладачів кафедри є публікація

монографій, підручників, навчальних посібників, науково-практичних коментарів, збірників нормативно-правових актів, навчально-методичних посібників, наукових статей.

У 2011–2016 рр. були опубліковані декілька видань навчально-методичного посібника «Трудове право України» (у 2008, 2010, 2013, 2015 рр.), монографія Г.І. Чанишевої та Б.А. Римара «Види трудового договору» (у 2011 р.), монографія Є.В. Краснова «Основні трудові права: міжнародні стандарти й законодавство України» (у 2012 р.), науково-методичний посібник «Право соціального забезпечення», підготовлений В.С. Тарасенко, Л.І. Харитонов, І.М. Сиротою, К.В. Бориченко, В.А. Андронovou, О.С. Кайтанським (у 2010, 2015 рр.), науково-методичний посібник «Соціальний діалог в Україні», підготовлений Г.І. Чанишевою й М.В. Сорочишином (у 2012, 2015 рр.), науково-методичний посібник «Соціальне страхування», підготовлений Л.І. Харитонов, К.В. Бориченко, О.С. Кайтанським (у 2012, 2015 рр.), науково-методичний посібник «Пенсійна реформа», підготовлений І.М. Сиротою та Л.І. Харитонов, (у 2012, 2015 рр.), науково-методичний посібник «Державна соціальна допомога», підготовлений В.С. Тарасенко (у 2012, 2015 рр.), науково-методичний посібник «Юридична служба в органах Пенсійного фонду», підготовлений Л.І. Харитонов, В.А. Андронovou, К.В. Бориченко (у 2012, 2015 рр.), монографія В.В. Форманюк «Правові засоби забезпечення трудової дисципліни» (у 2012 р.), науково-методичний посібник Є.В. Краснова «Трудові спори» (2016 р.), науково-методичний посібник, підготовлений К.В. Бориченко та С.М. Волошиною «Соціальне обслуговування», монографія Є.В. Краснова «Основні трудові права: міжнародні стандарти й законодавство України» (у 2012 р.), монографія Г.І. Чанишевої та Р.І. Чанишевої «Право на інформацію за трудовим законодавством України» (у 2012 р.), монографія С.М. Волошиної

«Правове регулювання безпеки та гігієни праці» (2013 р.), монографія І.В. Лагутіної «Особисті немайнові трудові права працівників у системі трудових прав» (у 2014 р.), монографія М.В. Сорочишина «Правові основи соціального діалогу у сфері праці» (у 2014 р.), монографія Г.І. Чанишевої та Д.В. Приміча «Право на колективні переговори й укладення колективних договорів: міжнародні стандарти та законодавство України» (у 2014 р.), монографія К.В. Бориченко «Соціальний захист сімей із дітьми за законодавством України» (у 2015 р.), монографія А.О. Медвідь «Соціальний захист бездомних осіб і безпритульних дітей» (у 2015 р.), монографія О.С. Кайтанського «Правове забезпечення соціального захисту молоді в Україні» (у 2015 р.), монографія Г.І. Чанишевої й О.В. Пожарової «Охорона материнства за трудовим законодавством України» (у 2015 р.), монографія Г.І. Чанишевої й І.А. Римара «Правове регулювання індивідуальних трудових відносин» (у 2016 р.), монографія Г.І. Чанишевої та В.М. Дайнеки «Примирні процедури вирішення трудових спорів» (у 2016 р.), колективна монографія викладачів кафедри трудового права та права соціального забезпечення «Актуальні проблеми теорії трудового права та права соціального забезпечення» (за заг. ред. д. ю. н., проф. Г.І. Чанишевої) та інші навчальні посібники й монографії.

Викладачі кафедри здійснюють керівництво науково-дослідною роботою студентів з актуальних проблем трудового права, права соціального забезпечення, медичного права. Під керівництвом старшого викладача Л.І. Харитонової та доц. Є.В. Краснова працюють гуртки з проблем трудового права та права соціального забезпечення. Засідання наукових гуртків проводяться двічі на місяць у формі обговорення актуальних проблем теорії трудового права та права соціального забезпечення, змін у трудовому й соціально-забезпечувальному законодавстві та судової практики з окре-

мих категорій справ. На засіданнях розглядалися питання, пов'язані з державним пенсійним забезпеченням, реформуванням оплати праці, пенсійного законодавства, відповідальністю за порушення трудового та пенсійного законодавства й ін. Студентами проводяться рольові ігри судового розгляду справи щодо призначення пенсій.

У 2011–2016 рр. на базі кафедри трудового права й права соціального забезпечення були проведені 6 щорічних Міжнародних наукових конференцій студентів, аспірантів і молодих учених «Правове забезпечення соціальної сфери», в яких брали участь аспіранти й студенти Національного університету «Одеська юридична академія» й інших вузів України, Білорусі, Російської Федерації, Молдови, Польщі. У результаті були видані збірники наукових статей, які містять дослідження з трудового, медичного права й права соціального забезпечення.

Викладачі кафедри постійно публікують свої наукові статті в журналах «Право України», «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету», «Закон и жизнь», «Юридичний вісник», «Часопис цивілістики», «Підприємництво, господарство і право» та ін.; у збірниках наукових праць: «Актуальні проблеми політики», «Актуальні проблеми держави й права», «Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» та ін.; активно беруть участь у науково-практичних конференціях у Києві, Харкові, Львові, Хмельницькому, Одесі й інших містах України, а також за кордоном. Професор І.М. Сирота й професор Г.І. Чанишева, д. ю. н., доцент І.В. Лагутіна та доцент О.С. Щукін беруть участь у розробленні нових нормативно-правових актів у сфері праці й соціального захисту населення. Професор Г.І. Чанишева входила до складу Міжвідомчої групи з підготовки проекту Трудового кодексу України.

На кафедрі постійно ведеться підготовка наукових кадрів. Протягом 2011–2016 рр. на кафедрі були захи-

щені 2 докторських і 8 кандидатських дисертацій з актуальних проблем трудового права та права соціального забезпечення. На цей час в аспірантурі на кафедрі навчається 9 аспірантів і 2 здобувача за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення.

Тісні ділові зв'язки кафедра підтримує з органами судової влади, правоохоронними органами, органами Пенсійного фонду України, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, органами праці та соціального захисту населення. Практичні працівники часто звертаються на кафедру з пропозиціями відносно розроблення локальних нормативно-правових актів, а також участі в узагальненні й аналізі судової практики, у роботі круглих столів, семінарів.

Кафедра співпрацює з кафедрою трудового права й права соціального забезпечення Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, кафедрою трудового права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», кафедрою трудового та господарсько-

го права Харківського національного університету внутрішніх справ МВС України, кафедрою соціального права юридичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка та ін. відносно обговорення й участі в розробленні проектів законодавчих актів у сфері трудового права й права соціального забезпечення, підготовки відгуків про автореферати дисертацій.

На кафедрі збереглися й зміцнилися добрі традиції, отримані в спадок від школи трудового права. На кафедрі пам'ятають таких учених у галузі трудового права, як завідувача кафедрою – професора П.Р. Ставіського, учасників війни – доцентів В.Т. Олієвського та Р.О. Ельчанінова, доц. Т.М. Додіну, фахівця в галузі сільськогосподарського права професора І.О. Середу, який тривалий час був завідувачем кафедри, проректором Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова. На кафедрі у свій час працювали І.І. Каракаш, А.А. Ляховий, М.П. Волік, О.О. Плотникова. Колектив кафедри пам'ятає всіх, хто працював на кафедрі, і віддає належне кожному.